

Odd Einar Myrnes Hansen

Gullkrisen 1968

En analyse av Gold Pool sin beslutning om å
videreføre den fastsatte gullprisen i de
mellomstatlige relasjonene

Bacheloroppgave i Statsvitenskap, Mai 2019

POL 2900

Internasjonal politikk

Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Innhold

1. 1. Innledning (Oppslag-fokus-relevans)	3
1. 2. Forsknings situasjon	5
1. 3. Problemstilling	6
1. 4. Tilnærming (rammeverk)	6
1. 5. Teori/ Forklaringer	8
1. 6. Tese og struktur	10
2. 1. Alternativet	11
2. 2. Fransk gullpolitikk	12
2. 3. Konsekvenser av fransk løsning og økt gullpris	13
2. 4. Oppsummering	15
3. 1. Amerikansk hegemoni	16
3. 2. Amerikanske betraktninger	16
3. 3. Forhandlingsmakt	18
3. 4. Oppsummering. Amerikanske interesser og utøvelse av politisk innflytelse	20
4. 1. Det internasjonale samfunnet	21
4. 2 . Økonomisk samarbeid.	21
Behov for en ankervaluta.....	23
Uvilje fra andre land og frykt for devalueringer	23
4. 3. Dollarens hegemoniske rolle- Økonomisk avhengighet	26
4. 4. Oppsummering: Hegemoniets betydning	28
5. Konklusjon	29
6. Litteraturliste	31

1. 1. Innledning (Oppslag-fokus-relevans)

Jeg skal i denne oppgaven undersøke hvorfor Gold Pool valgte å prioritere dollarens internasjonale posisjon fremfor å gå inn for en økning av gullprisen i 1968.

Eichengreen har problematisert beslutningen ved å hevde at landenes individuelle interesser var å skifte ut dollar med gull for å unngå tap på sine dollarreserver. Det innebar også å øke gullprisen. Til tross for dette var den kollektive interessen å opprettholde dollarverdien.¹

Forskningsspørsmålet handler om hvordan det internasjonale samfunnet håndterte problemene med det internasjonale valutakurssamarbeidet på slutten av 1960-tallet. Mitt narrativ er at gullkrisen i 1968 som ble utløst av spekulasjoner ved at dollar i stor skala ble vekslet inn for gull endret det internasjonale valutakurssamarbeidet. Bakgrunnen for gullspekulasjonen var de negative konsekvensene av pund-devalueringen i 1967.

Gold Pool ble opprettet i 1961 av sentralbankene i USA, Storbritannia, Sveits, Belgia, Nederland Italia og Vest-Tyskland. Frankrike forlot Gold Pool i 1967.² Opprettelsen flyttet ansvaret for styringen av valutakurssystemet fra det Internasjonale Pengefondet til noen enkelte land. Målet var å stabilisere gullprisen på 35 dollar per unse i Londonmarkedet. Ved høy gulletterspørsel solgte landene gull for å dempe prispresset. Ved lav etterspørsel kjøpte landene gull for å forhindre en prisnedgang.³

Det faste internasjonale valutakurssamarbeidet, kalt for Bretton Woods-systemet, var en gull-dollar standard. Dollar fungerte som ankervaluta. De andre valutaene ble knyttet opp til dollaren til en fastlagt verdi. Dollaren hadde en fastsatt gullverdi til 35 dollar per unse.⁴ Det var via dollar andre lands valutaer var tilknyttet gull.⁵

Perioden 1967–1969 ble preget av flere valutakriser. Det ble utløst av devalueringen av pundet 22. november 1967. Den britiske regjeringen hadde blitt tvunget til å devaluere på grunn av spekulasjoner mot pundet. Bakgrunnen var at det britiske betalingsunderskuddet hadde redusert tilliten til verdien av pundet. Den britiske devalueringen fjernet ikke presset mot pundet. Dette økte mistilliten til dollaren. Dollar og pund ble vekslet inn for gull som resulterte i gullkrisen i mars 1968. Høyere gulletterspørsel tilsa en høyere gullpris. Samtidig hadde tilbudet av dollar

¹ (Eichengreen, 2007, s. 36-37,63)

² (Graff, Kenwood, & Loughed, (1971) 2014, s. 255)

³ James, 1996, s. 159-160

⁴ Dollar per unse gull henviser til prisen av 1 gram gull i dollar

⁵ (Collins, 1996, s. 399). (James, 1996, s. 29-30)

økt som tilsa en lavere dollarpris. Konsekvensen var at det ble vanskeligere å opprettholde den fastlagte gullprisen til 35 dollar per unse. Gjennom Gold Pool hadde USA og andre land forsøkt å opprettholde gullprisen. Landene hadde økt salget av gull for å redusere prispresset. Det resulterte i en nedgang i gullreservene, og ytterligere reduksjon av de britiske og amerikanske kapitalreservene.⁶

Problemene i 1968 førte til at Gold Pool revurderte den fastsatte dollarpariteten til gull. Storbritannia, Nederland og Vest-Tyskland var tilbøyelige til å øke gullprisen. Derimot Italia, Belgia og Sveits støttet USA om å ikke endre gullprisen.⁷

Høyere gullpris hadde ført til en devaluering av dollaren. Det ville ha svekket dollarens rolle i det internasjonale valutamarkedet. Det kunne ha ført til at Frankrike oppnådde sitt mål om å innføre et gullstandardsystem med faste kurser der alle valutaene var knyttet direkte opp til gull, uten dollar som ankervaluta.⁸

I forhandlingene besluttet Gold pool seg for å dele gullmarkedet i et fritt gullmarked for private. I det mellomstatlige markedet ble den fastsatte gullprisen til 35 dollar per unse videreført. Avgjørelsen opprettholdt den fastsatte dollarverdien til gull i den mellomstatlige handelen. Jeg mener at avgjørelsen var en prioritering av dollaren. Vedtaket innebar at dollaren ikke ble devaluert. Dette bekreftet dollarens posisjon i den internasjonale økonomien. Konsekvensen var at det faste valutakurssystemet skiftet karakter fra en gull-dollar standard til en dollarstandard. Fra 1968-1971 var valutaene fortsatt fastsatt til dollaren men tilknytning til gullet var i realiteten opphevet.⁹

⁶ (Bordo M. , 1993, s. 70). (Garber, 1993, s. 464). (Cairncross, 1996, s. 205-206). (Cairncross & Eichengreen, (1983) 2003, s.195). (Collins, 1996, s. 396). (Hamilton & Oliver, 2007).

⁷ *Foreign Relations of the United States, 1964-1969, Volume VIII, International Monetary and Trade Policy.* 188. Memorandum. from the President's Special Assistant (Rostow) to President Johnson. Washington, Mars 12, 1968.

⁸ (Chivvis, 2006). (Cairncross, 1996, s. 205-206). (Cairncross & Eichengreen, 2003, s. 195, 207-208). (Eichengreen, 2007, s. 10-13). (Hamilton, 2008). (James, 1996, s. 158). (Newton, 2013).

⁹ (Cairncross & Eichengreen, (1983) 2003, s.195, 207-208). (Cairncross, 1996, s. 205-206). (Chivvis, 2006). (Eichengreen, 2007, s. 10-13). (Hamilton, 2008). (Hamilton & Oliver, 2007). (James, 1996, s. 158). (Newton, 2013).(Obstfeldt, 1993, s. 223, 268)

1. 2. Forskningssituasjon

Urolighetene i den internasjonale økonomien på 1960-tallet er godt dekket i litteraturen om Bretton Woods-systemet av Bordo, Eichengreen og James. Bøkene deres har handlet om hvordan det internasjonale økonomiske systemet fungerte i etterkrigstiden. De beskriver i stor grad hvordan problemene med dollar og pund skapte utfordringer for den internasjonale styringen av valutakursene. Forfatterne gir mange forklaringer for motivene til at Gold Pool besluttet å prioritere dollaren.¹⁰

Hamilton, Newton, Oliver og Schenk har knyttet problemene med pundet til utfordringene for dollaren på slutten av 1960-tallet. Deres artikler har bundet sammen devalueringen av pundet i 1967, gullkrisen i 1968 og den internasjonale økonomiske støtten til Storbritannia i 1968 i et narrativ om det internasjonale samfunnets holdninger til det internasjonale valutasamarbeidet.¹¹

Jeg har tatt utgangspunkt i en artikkel av Chivvis for å forstå den franske utenrikspolitikken i denne perioden. Chivvis sin artikkel kan betegnes som en analyse på individnivå om fransk gullpolitikk. Chivvis tar utgangspunkt i ideene til Jacques Rueff som påvirket den økonomiske politikken til President Charles de Gaulle. De Gaulle førte en politikk som gikk ut på å skifte ut dollar med gull. Målet med politikken var å presse igjennom en overgang til en gullstandardsystem.¹²

¹⁰ (Bordo & Eichengreen, 1993). (Eichengreen, 2007). (James, 1996)

¹¹ (Newton, 2013). (Cairncross, 1996). (Cairncross & Eichengreen, 2003). (Hamilton, 2008). (Hamilton & Oliver, 2007). (James, 1996)

¹² (Chivvis, 2006)

1. 3. Problemstilling

Jeg sikter på å finne ut om hvordan og i hvilken grad det var USAs politiske hegemoni eller interessene i det internasjonale samfunnet som førte til at Gold Pool valgte å prioritere dollarens posisjon i det internasjonale valutasystemet.

For å svare på problemstillingen drøfter jeg hvordan USA utøvde sin hegemoniske posisjon i den vestlige verden for å fremme sitt ønske om å opprettholde dollarverdien i forhandlingene med Gold Pool-landene. Dette leder meg inn på et spørsmål om hvilke motiver USA hadde av å unngå en devaluering av pundet.

I den andre underproblemstillingen undersøker jeg hvorfor det internasjonale samfunnet var interessert i å opprettholde dollarens posisjon. Den første forklaringen går inn på betydningen av institusjonelle rammer i det internasjonale økonomiske samarbeidet. Den andre forklaringen fokuserer på hvilken betydning dollaren hadde for internasjonale økonomiske transaksjoner.

1. 4. Tilnærming (rammeverk)

Jeg vil bruke Liberal Intergovernmentalism, utviklet av Moravcsik, som et rammeverk for å analysere hvorfor Gold Pool besluttet å prioritere dollaren. Moravcsik brukte teorien for å forklare hvorfor europeiske land valgte å koordinere deres økonomiske politikk innenfor EF. Teorien belyser hvordan statlige aktører forhandler seg frem til en løsning.¹³

Teorien er tredelt. Det starter med at statene utvikler preferanser på nasjonalt nivå basert på økonomiske interesser. Deretter deltar de nasjonale aktørene i internasjonale forhandlinger. De relative posisjonene mellom aktørene vises i forhandlingene og påvirker utfallet. Det siste forklaringsnivået fokuserer på hvordan etableringen av internasjonale institusjoner påvirker valgmulighetene til aktørene. Institusjonene skaper rammer for de mellomstatlige relasjonene som påvirker aktørenes interesser.¹⁴

Mitt hovedfokus er på de statlige aktørene. Jeg legger i mindre grad vekt på analyse på individnivå. Selv om det er personene og grupper i ulike politiske posisjoner som former politiske beslutninger, vil de være styrt av økonomisk samfunnsmessige forhold.¹⁵

Moravcsik forutsetter at de nasjonale interessene til statene påvirker internasjonale relasjoner. Argumentasjonen er at statens utenrikspolitikk formes av interne forhold. Han går inn på

¹³ (Moravcsik, 1998)

¹⁴ (Moravcsik, 1998, s. 3-5)

¹⁵ Grieco, Ikenberry, & Mastanduno, 2015, s. 9. (B) Fermann, 2013, s. 109)

hvordan ulike grupper innøver innflytelse over statens utenrikspolitikk.¹⁶ Antagelse er at sosiale, økonomiske og kulturelle trekk ved en stat påvirker utenrikspolitikken.¹⁷

Det vil være hensiktsmessig å diskutere de økonomiske motivene til USA og Frankrike.¹⁸ USA hadde ut fra sin dominante posisjon i den vestlige verden sterk påvirkningskraft overfor andre land. Frankrike var det landet som i størst grad fremmet et alternativ for å endre det internasjonale valutakurssystemet.

På den andre siden mener Waltz at strukturene i de internasjonale relasjonene setter rammene for aktørenes handlinger. Han argumenterer for at aktørenes motiver påvirkes av hvordan de står i relasjon til hverandre. Det er strukturene i systemet som skapte betingelsene for interessene aktørene forfulgte. Betydningen av dette er at de ulike statene utvikler sin utenrikspolitikk ut fra sin plass i det internasjonale systemet.¹⁹

Min analyse tar utgangspunkt i at aktørene utvikler sin utenrikspolitikk med bakgrunn i hvordan de oppfatter at samfunnsmessige forhold blir påvirket av strukturene i det internasjonale systemet.²⁰ Jeg antar at aktørene former sin politikk ut fra den innenrikspolitiske situasjonen. Samtidig beror jeg meg på Keohane som mener at aktørens politikk blir påvirket av begrensingene og mulighetene i systemet.²¹

I hovedsak vil analysen baseres på forklaringer på systemnivå for å drøfte dollarens betydning for den internasjonale økonomien. Derfor velger jeg å behandle de resterende landene i Gold Pool ut fra de generelle interessene i det internasjonale samfunnet.

Systemnivået handler om at utenrikspolitikken må forholde seg til de globale omgivelsene. Det viser også handlingsrommet de ulike aktørene hadde. Utenrikspolitisk handlingsrom forstås som det som er politisk mulig etter at eksterne og interne rammebetingelser har øvd innflytelse.²²

¹⁶ (Moravcsik, 1997)

¹⁷ (Grieco, Ikenberry, & Mastanduno, 2015, s. 10). (B)Fermann, 2013, s. 110-113)

¹⁸ (Keohane, 1986, s. 18). (Ruggie, 1986, s. 152)

¹⁹ (Keohane, 1986, s. 14-15, 18). (Waltz, 1986, s. 52-55, 62-63). (Rose, 1988, s. 146,151). (Jackson & Sørensen, 2007, s75-78)

²⁰ (Rose, 1988, s. 146,151)

²¹ (Keohane, 1984, s. 26)

²² (Knutson, 1997, s. 22). ((A). Fermann, 2013, s. 50- 57). (B)Fermann, 2013, s. 113-117).

1. 5. Teori/ Forklaringer

Bakgrunnen for diskusjonen om å øke gullprisen kan forstås ut fra Gilpin sin antagelse om at endring i maktbalansen mellom landene fører til endringer i det internasjonale systemet. Land som opplever økt relativ makt og drar nytte av endrete forhold vil forsøke å endre systemet på måter som favoriserer deres interesser.²³

USAs politiske hegemoni har virket til at Gold Pool valgte å prioritere dollaren. Gilpin hevder at den internasjonale økonomien baserer seg på at en hegemonisk makt er i stand til å styre systemet ved dens villighet til å håndheve reglene. Han forklarer at det internasjonale systemet skaper begrensninger på aktørenes oppførelse. Atferdene til de ulike aktørene belønnes og straffes i et system som sammenfaller med interessene til det mektigste medlemmet.²⁴

Teorien om hegemonisk stabilitet predikerer at desto mer en aktør dominerer den internasjonale økonomiske politikken, jo mer samarbeidsvillig blir mellomstatlige relasjoner. USA som hegemonisk makt hadde kapasiteter til å overtale andre aktører til å godta den amerikanske visjonen av verdensordenen. Det amerikanske hegemoniet kunne forhindre andre stater fra å fremme sine egne interesser på bekostning av andre.²⁵

På den andre siden mener Keohane at samarbeidet eller en forhandlingsløsning baserer seg på interessene i det felles samfunnet. Derfor er ikke politisk hegemoni en nødvendig eller tilstrekkelig betingelse for økonomisk samarbeid. Antagelsen er at samarbeid ikke krever eksistensen av hegemonisk ledelse etter at internasjonale regimer har blitt etablert. Påstanden er at felles interessene til de ledende kapitalistiske statene vil være sterk nok til å opprettholde samarbeidet. Betydningen av dette var at incentivene til løsninger var betinget av responsene til andre store aktører. De felles interessene var understøttet av effektene av eksisterende internasjonale strukturer.²⁶

Keohane hevder at eksistensen av internasjonale institusjoner skaper betingelser for utenrikspolitikken til aktørene. Institusjoner skaper rammeverk i den internasjonale økonomien som landene er interessert i å videreføre.²⁷ Rammeverkene muliggjør samarbeid fordi de

²³ (Gilpin, 1981, s. 9-10)

²⁴ (Gilpin, 1981, s. 9). (Gilpin, 1986, s. 311-312)

²⁵ (Gilpin, 1981, s.150-151, 220). (Keohane,1984, s. 31, 34, 137)

²⁶ (Keohane,1984, s. 12-15, 31-32, 43, 50, 78-79)

²⁷ (Keohane R. O., 2002)

etablerer felles spilleregler som reduserer transaksjonskostnader og skaper troverdige forpliktelser.²⁸

Jeg legger til grunn at betydning av de institusjonelle rammene er påvirket av ideer om hvordan verden fungerer. Wendt viser til at internasjonale institusjoner kan endre på statlige identiteter og interesser. De strukturelle rammene som ble etablert i Bretton Woods-systemet for den internasjonale økonomien baserte seg på lærdommer fra den økonomiske krisen i mellomkrigstiden.²⁹

Keohane påpeker at internasjonale institusjoner opererer i konteksten av gjensidig avhengighet. Et trekk ved gjensidig avhengighet er asymmetrien i forholdet mellom andre land og strukturene i de mellomstatlige relasjonene. Dette skaper sårbarhet og sensitivitet for endrete internasjonale forhold.³⁰

Gilpin hevder at et lands monetære hegemoni over den internasjonale økonomien har bidratt til valutastabilitet.³¹ Den økonomiske avhengigheten kan forklares ut fra teorien om hegemonisk stabilitet. Dollaren hadde en hegemonisk posisjon i den internasjonale økonomien. Dollarens rolle som ankervaluta førte til høyt bruk av dollar i mellomstatlige transaksjoner.³²

²⁸ (Keohane R. O., 2002)

²⁹ (Wendt, 1992)

³⁰ (Keohane R. O., 2002)

³¹ (Gilpin, 2000, s. 129)

³² (Gilpin, 1981, s.150-151, 220). (Keohane,1984, s. 31, 34, 137, 195-202)

1. 6. Tese og struktur

Min tese er at den amerikanske dominansen i den vestlige verdensordenen gav USA forhandlingsmakt overfor Gold Pool til å opprettholde gullprisen. Primært ble dollaren prioritert på grunn av interessene i det internasjonale samfunnet. Det internasjonale samfunnet ønsket stabilitet i det internasjonale økonomiske samarbeidet. Aktørene mente at samarbeidet forutsatte å bevare det faste valutakurssystemet. Dollarens hegemoniske posisjon i den internasjonale økonomien skapte en økonomisk avhengighet til dollarverdien.

I kapitel 2 belyser jeg at økningen av gullprisen var et alternativ. Jeg redegjør for motivene til den franske gullpolitikken. De franske motivene kan forklares ut fra realpolitiske ønsker om å svekke den amerikanske innflytelsen over Europa. Det var basert på innenriksøkonomiske hensyn om å sikre fransk eierskap over egen industri. Jeg hevder at den franske politikken sannsynligvis hadde resultert i en gullstandard uten dollar som ankervaluta.

I kapitel 3 drøfter jeg betydningen av USAs politiske hegemoni hadde på beslutningen i Gold Pool om å ikke øke gullprisen. I første del argumenterer jeg for at den amerikanske regjeringens økonomisk motivet for å bevare dollarens posisjon handlet om å opprettholde den hegemoniske posisjon i internasjonal økonomi. Jeg knytter det opp til maktbalansebetraktninger i konteksten av den Kalde krigen.

I andre del viser jeg hvordan USA utøvde sin dominans i den vestlige verden overfor de andre aktørene i forhandlingene. Det belyses gjennom Holsti sin artikkel om hvordan stater utøver sin utenrikspolitikk for å påvirke handlinger til andre stater.³³

I kapitel 4 diskuterer jeg hvilke interesser det internasjonale samfunnet hadde av å prioritere dollaren. Jeg mener at Gold Pool-landene tok hensyn til å bevare de institusjonelle rammene i Bretton Woods-systemet, slik som ønsket om å videreføre en fast valutakurs, behovet for en valutaautoritet, og frykten for devalueringer. Min hovedforklaring er at dollarens hegemoniske posisjon i økonomiske transaksjoner førte til at landene i Gold Pool foretrakk å prioritere dollaren. Dette setter jeg i sammenheng med økonomisk avhengighet.

³³ (Holsti, 1995)

2. 1. Alternativet

Jeg hevder at overgangen fra et amerikansk hegemoni til et økonomisk multipolart system åpnet opp for krav om endringer av det internasjonale valutakurssamarbeidet.

Under gullkrisen ble en økt gullpris diskutert som et alternativ. Den britiske regjeringen foretrakk å øke prisen på gull mot dollaren som de antok ville innebære en relativt smertefri amerikansk justering.³⁴ Den franske økonomiske argumentasjonen for en gullprisøkning var at det ville bidra til økt amerikansk kapitalgevinster. Dette kunne finansiere USAs nedbetaling av utenlandsgjeld. Når USA hadde returnert til betalingsbalanse kunne verden opprette en funksjonell gullstandard.³⁵

Mitt argument er at valutaproblemene var et uttrykk for endrete økonomiske maktforhold. Den dype årsak for valutauroen var det amerikanske betalingsunderskuddet. Betalingsoverskuddet i USA på 1950-tallet ble erstattet av et betalingsunderskudd på 1960-tallet. Det førte til at den amerikanske økonomiske evnen til å opprettholde sitt hegemoni ble svekket. I forhold til USA opplevde Europa og Japan høy økonomisk vekst. Det førte til at Europa og Japan økte sin økonomiske relative makt. Det skapte et maktvakuum som åpnet opp for andre stormakter.³⁶

Milton Gilbert i Bank for International Settlements (BIS) påsto at uten en økning i gullprisen ville ikke det internasjonale valutasyttemet være levedyktig.³⁷ Jeg mener at utflyten av dollar truet levedyktigheten til Bretton Woods-systemet. Det amerikanske underskuddet i betalingsbalansen reduserte dollarens gulldekning.³⁸ Grunnen var at europeiske land fikk enn større mengde dollarbeholdning enn det den amerikanske gullbeholdningen kunne støtte opp om. Det førte til at USA ikke hadde økonomisk evne til å kjøpe dollar tilbake for gull. Dollarhaverne kunne ikke konvertere sine dollar til gull. Konsekvensen var at troverdigheten til den offisielle dollarprisen på gull ble svekket.³⁹

³⁴ (Newton,2013)

³⁵ (Bordo, 1993, s. 57)

³⁶ (Bordo, 1993, s. 73). (Collins, 1996, s. 399). (Obstfeldt, 1993, s. 247). (Genberg & Swoboda, 1993, s. 303). (Gilpin, 1981, s. 157, 175-185)

³⁷(Cairncross & Eichengreen, (1983), 2003, s. 207)

³⁸ (Chivvis, 2006, s. 706-707)

³⁹ (Bordo, Humpage, & Schwartz, 2012, s. 4). (Bordo M. , 1993, s. 51,56). (O'Hara, 2003, s. 268)

Resultatet var at de europeiske landene ble motvillige til å absorbere dollar. Opphopingen av dollar førte til at utenlandske sentralbanker solgte dollar for amerikanske statsobligasjoner og gull for å eliminere eksponeringen for en svekkelse av dollarverdien.⁴⁰

Den sveitsiske banksjefen Hay argumenterte ved et møte den 5. mars 1968 i Economic Policy Committee of OECD at markedet hadde bestemt seg for at en gullprisøkning var uunngåelig.⁴¹ Min mening er at dette reflekterte et synspunkt om at spekulasjonene mot valutaverdiene kunne tvinge frem endringer i valutaverdiene. Det som utløste valutaproblemene var private valutaholdere som spekulerte mot verdien av dollar og pund. Det var forårsaket av at markedet mistet troen på at Storbritannia hadde økonomisk evne til å opprettholde pundets verdi. Mistilliten ble rettet mot dollaren på grunn av misforholdet mellom amerikanske gullreserver og dollarmengden. De private vekslet inn dollar og pund for gull. Dette skapte et press mot svakere pund- og dollarverdi, samtidig som gullprisen ble presset opp.⁴²

2. 2. Fransk gullpolitikk

Charles de Gaulle brukte gullkrisen som et middel til å presse fram en overgang til et gullstandardsystem. Målet i den franske økonomiske utenrikspolitikken var å returnere til et gullstandardsystem. Strategien til den franske regjeringen var å insistere på gullinnløsning. Dette innebar at Frankrike aktivt valgte å veksle inn dollar for gull. Formålet var kjøre opp gullprisen mot dollaren for tvinge frem en gullstandard.⁴³

Den franske regjeringen utpekte dollaren som et verktøy for amerikansk global makt. USA utnyttet dollarakkumulasjonen til å etablere økonomisk dominans i Europa. De Gaulle klaget over at dollarens sentrale rolle i systemet tillot USA å frivillig opparbeide seg statsgjeld til andre land. Dette tillot USA til å ekspropriere utenlandsk virksomhet. Dollaren internasjonale posisjon gjorde det mulig for USA å kjøpe opp franske verdier ved å selge gjeld til utlandet med lav rente, og kjøpe gjeld med høy rente.⁴⁴

De Gaulle mente at amerikanske investeringer truet det franske velferdssystemet. Det franske næringslivet fikk mindre tilknytning til det franske samfunnet. Dette svekket de franske

⁴⁰ (Bordo M. , 1993, s. 73). (Bordo, Humpage, & Schwartz, 2012, s. 4) (Genberg & Swoboda, 1993, s. 303). (Gilpin, 1981, s. 157). (Obstfeldt, 1993, s. 247).

⁴¹ (Cairncross & Eichengreen, (1983),2003, s. 207)

⁴² (Bordo M. , 1993, s. 70). (Garber, 1993, s. 464). (Cairncross, 1996, s. 205-206, 396). (Cairncross & Eichengreen, 2003, s. 195). (Collins, 1996, s. 396). (Hamilton & Oliver, 2007).

⁴³ (Chivvis, 2006, s. 702,712-713). (Eichengreen, 2007, s. 10-13). (O'Hara, 2003, s. 269-270)

⁴⁴ (Chivvis, 2006, s. 712,717). (Eichengreen, 2007, s. 10-13)

bedriftenes oppslutning om velferdsmålene. Et eksempel på dette var oppsigelsene i General Motors som gjorde mange franske arbeidere arbeidsledige i 1962.⁴⁵

Franske og tyske myndigheter antok at utstrømmingene av dollar innebar amerikansk eksport av inflasjon til det internasjonale samfunnet. Europa opplevde en importert inflasjonspress. Akkumulasjonen av dollarmengde økte pengemengden i Europa. Det bidro til prispress i det europeiske samfunnet. Næringslivet i Europa ble utsatt for en kostnadmessig svekkelse av konkurransevnen. Prisene på europeiske varer ble presset opp. Det reduserte etterspørselen etter europeiske varer. Samtidig bidro den økende inflasjon til stigende krav om høyere lønnsøkninger på grunn av svekket kjøpekraft. Resultatet i Frankrike var at det sosiale konfliktnivået ble høyere.⁴⁶

Den franske presidenten hadde en geopolitisk interesse i å kreve en overgang til gullstandard. Returneringen til gullstandard var et middel for å svekke amerikansk global makt. Valutaproblemene ble en mulighet for å skaffe seg makt på bekostning av USA. De Gaulle ønsket å gjøre Europa mindre avhengig av USA. Franske myndigheter antok at den amerikanske dominansen i det internasjonale systemet ikke var gunstig for Europa. Antakeligvis ville en tilbaketrekking av den amerikanske makten i det økonomiske systemet redusere negative virkninger for de europeiske økonomiene.⁴⁷

2. 3. Konsekvenser av fransk løsning og økt gullpris

Tanken bak en økning av gullprisen var at det ville motivere til økt gullproduksjon. Formålet var å presse frem en overgang fra privat gullbruk til monetære reserver. En økning av gullprisen ville redusere gulletterspørselen. Det kunne føre til at økningen av gullmengden større grad havnet i de offentlige kapitalreservene til blant annet USA. Det ville føre til økt fraksjon av gull per dollarmengde.⁴⁸

⁴⁵ (Chivvis, 2006, s. 712-717)

⁴⁶ (James, 1996, s. 197)

⁴⁷ (Chivvis, 2006, s. 714, 717). (Mearsheimer, 2001, s. 32)

⁴⁸ (Bordo M., 1993, s. 72). (Mussa, Bernstein, Corden, & Solomon, 1993, s. 482)

Genberg og Swoboda mener at en revaluering av gullprisen kunne føre til en overgang til en gull-bullion standard.⁴⁹ En økning av gullprisen ville depreciert dollarverdien. I gullmarkedet måtte det betales flere dollar per unse gull. Verdien av 1 dollar i forhold til per gram gull ble mindre. Dette kunne føre til at den internasjonale posisjonen til Dollaren ble svekket. Dette kunne skape rom for at andre valutaer fikk økt betydning.

En overgang til et gullstandardsystem var i tråd med de personlige oppfatningene til Lyndon Johnson. President Johnson sitt synspunkt var at det *``burde etableres et internasjonalt monetært system støttet opp av gull, som utvidet basen for tilgjengelig tilbud av større volum av valuta``*.⁵⁰ Jeg tolker det som at president mente at det var nødvendig å utvide antallet reservevalutaer i verden. Økningen av antallet hovedvalutaer i verden ville støtte opp om behovet for mer internasjonal likviditet.

Det franske ønsket om gullstandard handlet om å etablere en strammere regelbasert orden. Det skulle forhindre hegemoniske land fra å utnytte posisjon til deres valutaer. Ifølge James var den franske hovedbekymringen knyttet til å forhindre utnyttelse av systemet. Dollaren som ankervaluta gjorde det mulig for USA å ikke betale tilbake utenlandsgjeld.⁵¹ En retur til en ren gullstandard kunne stoppe for USAs evne til å finansiere underskuddene sine med dollar. Det amerikanske underskuddet ville bli redusert som hadde begrenset veksten i global kreditt.⁵²

De Gaulle trodde dollaren var et uakseptabelt grunnlag for den internasjonale økonomien. Argumentet var at en valuta ikke hadde noen reell verdi. Gull hadde en "naturlig verdi som ikke forandret seg og holdte seg evig og universelt. For USA var det smertefritt å gi bort dollar. Å gi bort gull involverte ekte "risiko og tap."⁵³

⁴⁹ (Genberg & Swoboda, 1993, s. 278)

⁵⁰ *Foreign Relations of the United States, 1964-1969, Volume VIII, International Monetary and Trade Policy*. 165. Telegram from President Johnson to the President's Special Assistant (Califano). December 23, 1967, 1900Z. Subject: The gold position and the balance of payment.

⁵¹ (James, 1996, s. 168-169)

⁵² (Chivvis, 2006, s. 709)

⁵³ (Chivvis, 2006, s. 713)

2. 4. Oppsummering

Jeg har argumentert for at økningen av gullprisen var et alternativ som ble diskutert i Gold Pool. Konsekvensen hadde vært en overgang til gullstandardsystem.

Skifte i den økonomiske maktbalansen åpnet opp for krav om økt gullpris. Det ble en relativ styrking av den økonomiske veksten i favør av Vest-Europa. Det førte til at de europeiske landene fikk økt innflytelse over styringen av den internasjonale økonomien.

Det amerikanske betalingsunderskuddet hadde svekket troverdigheten til den fastsatte dollarprisen til gull. Det ble et misforhold mellom reduksjonen av den amerikanske gullbeholdningen og økt dollarmengde. Virkningen var at de europeiske landene ble motvillige til å holde dollar. Samtidig hadde private valutaspekulasjoner i stigende grad utøvd press på den økonomiske evnen til å holde den fastlagte dollarverdien. Konsekvensen var det ble vanskeligere å opprettholde gullprisen.

Diskusjonen om økt gullpris gav Frankrike mulighet til å presse frem en overgang til et gullstandardsystem. Målet til den franske regjeringen var å begrense den amerikansk dominansen over Europa. Det innenriksøkonomiske motivet var å forhindre amerikansk oppkjøp av fransk næringsliv som svekket dens oppslutning om velferdsstaten. For det andre begrense den dollarskapte inflasjon som hadde økt de sosiale urolighetene.

3. 1. Amerikansk hegemoni

Kirshner hevder at den amerikanske politikken skapte agendaen for internasjonale politiske beslutninger. Den amerikanske økonomiske dominansen gav USA makt til å bestemme konteksten for det politiske samspillet. Diskusjonen om det internasjonale monetære systemet måtte basere seg på interessene til USA for hvordan verden skulle fungere.⁵⁴

Jeg mener at det amerikanske hegemoniet bidrog til at Gold Pool støttet opp om dollaren som internasjonal reservevaluta. Det kan antas at USA som opplevde en relative svekkelse av sin makt forsøkte å avskrekke andre land fra å endre den eksisterende gullprisordenen.⁵⁵

I første del går jeg inn på hvilke politiske interesser USA hadde for å unngå en økning av gullprisen. Jeg argumenterer for at USA prioriterte globale hensyn i konteksten av den kalde krigen. I andre del viser jeg hvordan USA antakeligvis utøvde sitt hegemoni i forhandlingene om å unngå en depresiering av dollaren.

3. 2. Amerikanske betraktninger

Den amerikanske regjeringen ønsket å opprettholde det amerikanske økonomiske hegemoniet fordi det gav muligheter til å føre en ekspansiv økonomisk politikk.

I en telefonsamtale med senator Mansfield klaget President Johnson over *fransk- og sovjets ønske "og alle våre fiender" for å få amerikanske gull og bringe dollaren ned*.⁵⁶

Jeg mener at utsagnet belyser at hensikten med å føre en ekspansiv økonomisk politikk var å finansiere oppdemningspolitikken mot Sovjetunionen. Den amerikanske regjeringen trodde at en tilbaketrekning av amerikansk innflytelse i verden ville skape et internasjonalt maktvakuum. Antagelsen var at Sovjetunionen ville utnytte et vakuum til å ekspandere sin makt. Frykten var at en økning av sovjetisk makt skulle utløse et maktbalanseendring som kunne svekke den kapitalistiske verdensordenen.⁵⁷

Dollarens internasjonale rolle gjorde det mulig for USA å føre en ekspansiv finanspolitikk. På 1960-tallet ble det forstått at Bretton Woods-systemets viktigste fordel for USA var at underskuddet i betalingsbalansen kunne finansieres gjennom å øke dollarmengden. Den økte

⁵⁴ (Kirshner, 2018, s. 425)

⁵⁵ (Mearsheimer, 2001, s. 50). (Gilpin, 1981, s. 208)

⁵⁶ *Foreign Relations of the United States, 1964-1969, Volume VIII, International Monetary and Trade Policy*. 158. Attachment, 6. Memorandum From the President's Special Assistant (Rostow) to President Johnson. Washington, December 15, 1967

⁵⁷ (Mearsheimer, 2001, s. 29-30,32)

dollarmengden ble eksportert til Europa som utenlandsinvesteringer. Det førte til at USA kunne ta opp for lån for å finansiere sin politikk. Samtidig kunne USA bytte varer og tjenester fra andre land for kapital. Det ble muliggjort av at andre land ønsket å holde dollarreserver i sine valutabeholdninger. På grunn av dette kunne amerikanske regjeringen ta større risiko i å føre en ekspansiv økonomisk politikk som hadde negative virkninger på betalingsbalansen. Konsekvensen var at amerikanske myndigheter kunne utsette justeringer av den økonomiske politikken.⁵⁸

En økning i gullprisen ville ha påvirket USAs mulighet til å bruke penger. En svekkelse av dollarverdien gjorde det dyrere å ta opp utenlandsk lån. Det hadde redusert den økonomiske evnen til å ta opp lån.⁵⁹

Mulighetskostnaden til USA for å forstyrre systemet inkluderte risikoen for tap av status som verdens internasjonale finanssenter.⁶⁰ En nedgang i dollarverdien ville redusere andre lands villighet til å holde dollar. Det å holde dollar hadde skapt en alternativkostnad i forhold til å holde gull. Økt gullpris betydde at gullbeholdningen hadde økt i verdi. Dette kunne føre til økt utskifting av dollar til gull. Resultatet hadde vært at ble vanskeligere å finansiere den amerikanske økonomiske politikken ved å øke dollarmengden.⁶¹

For det andre var det amerikanske motivet å bevare det internasjonale økonomiske samarbeidet. USA var pådriveren for etableringen av Bretton Woods-systemet etter Andre Verdenskrig. Formålet var å skape en multilateral og kapitalistisk verdensorden. Det økonomiske samarbeidet ble det økonomiske fundamentet for alliansen mellom Nord-Amerika og Vest-Europa mot den sovjetiske trusselen.⁶²

Johnson antok at en korrigerende av det monetære systemer for å redusere det amerikanske betalingsunderskuddet ville resultere i en uholdbar økonomisk stilling for deres allierte.⁶³ Det førte til at amerikanske regjeringen var villige til å påta seg økonomiske kostnader for å bevare det internasjonale valutakurssamarbeidet. Amerikanske myndigheter mente at opprettholdelsen av dollarverdien var viktig for at valutakurssamarbeidet skulle fungere. Det økonomiske

⁵⁸ (James, 1996, s. 152). (Kirshner, 2018, s. 424)

⁵⁹ (Kirshner, 2018, s. 430)

⁶⁰ (Baldwin, 1978, s.509)

⁶¹ (Mussa, Bernstein, Corden, & Solomon, 1993, s. 510)

⁶² (Mandelbaum, 1988, s. 144-154)

⁶³ *Foreign Relations of the United States, 1964-1969, Volume VIII, International Monetary and Trade Policy*. 165. Telegram from President Johnson to the President's Special Assistant (Califano). December 23, 1967, 1900Z. Subject: The gold position and the balance of payment.

samarbeidet var betinget av at det faste valutakurssystem ble videreført. Derfor ville ikke den amerikanske presidenten øke gullprisen. På grunn av dette gikk USA bort fra muligheten til å redusere det amerikanske betalingsunderskuddet.⁶⁴

Den økonomiske utenrikspolitikken under Kennedy-administrasjonen hadde vært å fremme økonomisk samarbeid. Det skulle gi verden vedvarende økonomisk vekst. Det baserte seg på en tro om stabiliteten i den økonomiske aktiviteten ville øke Europas økonomiske grunnlag til å forsvare seg mot sovjetisk aggresjon. Antagelsen var at økonomisk forvitring kunne føre til sosial kaos. Det ville øke oppslutningen om kommunismen som kunne gi grunnlag for kommunistisk maktovertakelse. Konsekvensen hadde vært at Vest- Europa falt under den sovjetiske interessesfæren.⁶⁵

3. 3. Forhandlingsmakt

Jeg hevder at det er rimelig å anta at USA brukte sin hegemoniske posisjonen i forhandlingene for å påvirke atferden til de andre aktørene.⁶⁶ Beslutningen i Gold Pool foregikk innenfor en forhandlingssituasjon. Moravcsik antar at resultatet av forhandlinger belyser de relative maktforholdene mellom aktørene. Det vil si at de større maktene får større gjennomslag i løsningen enn det mindre makter får.⁶⁷

Sannsynligvis utøvde USA økonomisk press overfor de andre medlemmene i Gold Pool for å fremme sitt utenrikspolitiske mål.⁶⁸ Bordo antyder at USA presset andre land til å avstå fra å konvertere dollar til gull. Det blir fremstilt slik at store industrilandene gikk med på dette som et taktisk valg.⁶⁹ Et spørsmål jeg ikke har funnet svar på er om slike trusler ble satt frem i forhandlingen med Gold Pool-landene. Om det skjedde betyr det at Gold Pool prioriterte dollaren som et strategisk valg for å unngå negative handlinger fra USA.

Derimot Richard Cooper tviler på at USA gjorde dette formelt. Han mener at landene valgte frivillig å ikke skifte ut dollar med gull.⁷⁰ Hvis det var tilfellet kan Gold Pools støtte til dollaren forklares som en forventet reaksjon. Det vil si at de andre landene forventet reaksjoner fra USA for sine handlinger. Derfor tilpasset landene sin politikk til amerikanske interesser. Det skjedde

⁶⁴ (Mandelbaum, 1988, s. 144-145)

⁶⁵ (Mandelbaum, 1988, s. 144-145,173)

⁶⁶ (Holsti, 1995, s. 118)

⁶⁷ (Moravcsik, 1997)

⁶⁸ (Holsti, 1995, s. 118)

⁶⁹ (Bordo, 1993, s. 73, 106)

⁷⁰ (Bordo, 1993, s. 73, 106)

uten at USA var tydelige på hvordan de ville reagere på om gullprisen ble økt eller ble stående på samme nivå.⁷¹

Jeg antar at den amerikanske innflytelsen overfor de andre Gold Pool-landene skjedde gjennom trusler om negative konsekvenser ved en økning av gullprisen. Ved positive trusler foretar USA handlinger som svekker handelsbetingelsene til de andre landene. I forhandlingene kunne USA argumentere for at en økning av gullprisen betydde en devaluering av dollar. Faren for økt inflasjon kunne føre til at den amerikanske regjeringen måtte foreta tiltak som begrenset importen. En devaluering av dollaren ville svekke konkurransevnen til de andre landene. Amerikanske varer ville relativt til andre lands varer bli billigere. Importbegrensende tiltak hadde redusert de andre landenes mulighet til å eksportere til USA.⁷²

Den videre komplikasjon av dette var en trussel om deprivasjon. Det vil si at USA ville trukket tilbake fordeler som allerede var tilbudt andre land.⁷³ Mitt påstand er at den amerikanske regjeringen kunne sannsynliggjøre for at en svekkelse av dollarverdien ville utløse en kjedereaksjon av devalueringer som hadde truet det faste valutakurssamarbeidet.

For det tredje kunne USA bruke sin militære makt som et pressmiddel for å tvinge frem en beslutning om å opprettholde gullprisen. Det gikk ut på at USA kunne sannsynliggjøre at en svekkelse av dollarverdien ville tvinge USA til å redusere sine forsvarsforpliktelser overfor andre land. Det kunne være i form av å trekke ut sine militære styrker fra europeiske land.⁷⁴ For å unngå dette var de vestlige landene villige til å følge amerikanske ønsker. Det innebar å gå inn for å prioritere verdien til dollar.⁷⁵

Den vestlige verden var interessert i et sterkt USA. Europa trengte tilgangen til den amerikanske militærmakten. Tyskland kunne ikke ignorere at det var den amerikanske militære makten som beskyttet dem mot sovjetisk press. Behovet for amerikanske beskyttelse gjorde de europeiske landene sårbar for amerikansk innflytelse.⁷⁶

⁷¹ (Holsti, 1995, s. 120)

⁷² (Holsti, 1995, s. 125-126)

⁷³ (Holsti, 1995, s. 126)

⁷⁴ (Holsti, 1995, s. 126)

⁷⁵ (Keohane, 1984, s. 137). (Gilpin, 2000, s. 61)

⁷⁶ (Holsti, 1995, s. 123). (Keohane, 1984, s. 40-41)

3. 4. Oppsummering. Amerikanske interesser og utøvelse av politisk innflytelse

Johnson-administrasjonen sin politikk om å bevare den fastsatte gullprisen i de mellomstatlige relasjonene baserte seg på globale hensyn. Det handlet om å bevare den amerikanske dominansen i det vestlige økonomiske systemet. Hegemoniet gav USA muligheten til å finansiere en ekspansiv økonomisk politikk gjennom å eksportere økt dollarmengde til verdenssamfunnet. Den ekspansive økonomiske politikken var en forutsetningen for USA til å utføre de globale forpliktelsene i maktkampen mot den sovjetiske sfæren.

Den amerikanske regjeringen trodde også at opprettholdelsen av Dollarverdien var nødvendig for å bevare det økonomiske samarbeidet i den vestlige verdensordenen. Derfor var USA villige til å påta seg økonomiske byrder av hensyn til de vestlige landene ved å velge bort muligheten til å redusere betalingsunderskuddet.

USA brukte sin hegemoniske posisjon for å påvirke Gold Pool til å opprettholde dollarverdien. Den amerikanske regjeringen utøvde økonomisk press for å få de andre landene til å støtte opp om det amerikanske perspektivet. Under forhandlingene kunne USA sannsynliggjøre for positive trusler ved at en devaluering av dollar hadde svekket konkurransevnen til andre land. Den videre komplikasjon var en trussel om deprivasjon ved at konsekvensen kunne bli en oppløsning av det internasjonale fastevalutakurssamarbeidet. I gav Europas avhengighet til den amerikanske militærmakten en forhandlingsfordel til USA.

4. 1. Det internasjonale samfunnet.

Innflytelsen USA utøvde for å fremme sine mål berodde på responsen til de andre medlemmene av Gold Pool. Beslutningen i Gold Pool baserte seg på interessene til det internasjonale samfunnet. Landene i Gold Pool kunne velge mellom å imøtekomme å amerikanske ønsket. Eller velge å ikke følge USA ved å bestemme seg for å øke gullprisen.⁷⁷

Keohane hevder at et hegemoniet ikke trenger å være tilstrekkelig for fortsettelsen av et samarbeid. Samarbeid krever ikke eksistensen av hegemonisk ledelse etter at internasjonale regimer har blitt etablert. Påstanden er at felles interesser hos de ledende kapitalistiske statene var sterk nok til å opprettholde samarbeidet. Betydningen av dette var at incentivene til løsninger var betinget av responsene til andre store aktører. De felles interessene var understøttet av effektene i eksisterende internasjonale strukturer.⁷⁸

Jeg mener at dette vises i beslutningen i Gold Pool om å ikke øke gullprisen. Prioriteringen av dollaren var et felles ønske hos aktørene i The Gold Pool. Det var årsaken til at Gold imøtegikk det amerikanske ønsket om å opprettholde gullprisen i de mellomstatlige relasjonene. Hvis de andre landene ikke hadde interesser av å støtte opp om den fastsatte prisen ville ikke dollarens rolle som internasjonal reservevaluta blitt prioritert.⁷⁹

4. 2 . Økonomisk samarbeid.

Gilpin hevder at strukturen i det internasjonale systemet påvirker interessene til aktørene. Institusjonaliseringen av den internasjonal økonomien endret de økonomiske realitetene. Etableringen av Bretton Woods-systemet skapte en global forpliktelse til å opprettholde og stimulere til økt internasjonal handel.⁸⁰

Eichengreen forklarer den kollektive interessen i dollarverdien med hensynet til å støtte opp om Bretton Woods-systemet.⁸¹ Målet for de vestlige landene var stabilitet i den kapitalistiske verdensordenen.⁸² Det vestlige økonomiske systemet baserte seg på frihandelen. Den

⁷⁷ (Holsti, 1995, s. 122)

⁷⁸ (Keohane, 1984, s. 12, 31-32, 43, 50, 79)

⁷⁹ (Keohane, 1984, s. 12, 31-32, 43)

⁸⁰ (Gilpin, 1981, s. 85, 219)

⁸¹ (Eichengreen, 2007, s. 36-37, 63)

⁸² (Keohane, 1984, s. 136-137)

internasjonale frihandelen hadde skapt høy økonomisk vekst som hadde bidratt til forbedret levestandard for befolkningen i Nord-Amerika og Vest-Europa.⁸³

Jeg mener at Gold Pool tok hensyn til at Bretton Woods-systemet utgjorde rammeverket for den internasjonale frihandelen. Det faste valutakurssystemet var grunnlaget for det internasjonale økonomiske samarbeidet. Valutasamarbeidet baserte seg på seg på dollaren som ankervaluta. Alle valutaene var fastsatt til dollaren. Forutsettelsen var at gullprisen til 35 dollar per unse ble opprettholdt. Den fastlagte gullprisen var betingelsen for det internasjonale faste valutakurssystemet.⁸⁴

Det internasjonale samfunnet foretrakk et fast valutakurssystem. Den internasjonale konsensus blant regjeringene var at et fast valutakurssystem var det beste utgangspunktet for effektiv internasjonal handel. Et fast valutakurssystem stabiliserte prisene på nasjonale valutaer. Det skapte forutsigbare priser mellom landene. Virkningen var at transaksjonskostnadene i overføringer mellom ulike valutaer ble begrenset.⁸⁵

Det internasjonale samfunnet var skeptisk til et flytende valutakurssystem. Det ble antatt at det ville føre til prisvolatilitet. Uten rammer for valutakursene ville alle valutaene kunne endres fritt. Det kunne føre til mindre fastlagte priser mellom handelspartnerne. Dette økte risikoen for transaksjonstap ved overføringer fra en valuta til en annen valuta. Usikkerheten kunne destabilisere kapitalflyten. Ustabilitet ville redusere den internasjonale handelen og investeringer.⁸⁶

Oppfattelsen i samtiden var at devalueringene i mellomkrigstiden hadde forverret den økonomiske krisen. Bakgrunnen for Den Store Depresjonen var bankkrakket i New York i 1929. Det utløste en dyp nedgang i internasjonal etterspørsel, som reduserte den økonomiske veksten. Resultatet var en høy økning av arbeidsledigheten som virket til større fattigdom. Statene responderte på krisen med proteksjonistiske tiltak. Blant annet ble avgiftene satt opp og tollkvotene ble mindre. Tiltakene forhindret andre land i å eksportere. Samlet sett fikk ikke land muligheten til å akkumulere kapital som kunne brukes til økt import. Det betydde at proteksjonismen reduserte internasjonal handel. Konsekvensen var at den økonomiske krisen ble forsterket.⁸⁷

⁸³ (Graff, Kenwood, & Lougheed, (1971) 2014, s. 233-234)

⁸⁴ (Collins, 1996, s. 399). (James, 1996, s. 3, 29-30, 41). (Keohane, 1984, s. 136-137)

⁸⁵ (Schenk, 2013, s.178). (Gilpin, 2001, s. 252)

⁸⁶ (Gilpin, 2000, s. 125-126). (Gilpin, 2001, s. 252)

⁸⁷ (James, 1996, s. 32). (Schenk, 2013, s.177-178). (Graff, Kenwood, & Lougheed, (1971) 2014, s. 182-191, 196)

Behov for en ankervaluta

Jeg hevder at det internasjonale samfunnet ønsket å opprettholde funksjonen av det amerikanske hegemoniet i den internasjonale økonomien. Den økonomiske makten til USA gav andre land incentiver til å knytte sine valutaer opp til dollar. Gjennom å knytte sine valutaer opp mot dollar ble det enklere å føre faste valutakurser mot hverandre.

Lærdommen fra mellomkrigstiden hadde vist behovet for en autoritet i det økonomiske systemet.⁸⁸ Valutakonfliktene ble en del av del proteksjonismen som preget den økonomiske krisen. Den økonomiske nedgangen førte til en oppløsning av gullstandarden. I 1931 suspenderte Storbritannia gullbetalinger i pund. Det førte til en svekkelse av pundet i forhold til andre valutaer. For å unngå dårligere konkurransevne bestemte andre land seg for å gå ut av gullstandarden. Virkningen var at få valutaer var knyttet til en høyere enhet. Betydningen av dette var ingen valutaer kunne opprettholde faste verdier overfor hverandre. Konsekvensen var en overgang til konkurransedrevende flytende valutakurser. Landene behandlet dette som mulighet til å skaffe seg bedre konkurranseforhold overfor andre land gjennom å endre på valutakursene.⁸⁹

Schenk mener at politiseringen av valutakursene skyldtes mangel på verdensledelse. USA klarte ikke å ta ansvar for strukturere den internasjonale økonomien. Som verdens dominerende økonomi kunne USA ha brukt det makt og innflytelse for å stabilisere paritetene mellom valutaene. Hun forklarer at USAs uvillighet bidro til et vakuum som åpnet opp for valutakurskonkurranser. Resultatet var et ukoordinert system. Det ble offer for upassende valutakursendringer som ble forsvart gjennom et retrett til økonomisk nasjonalisme.⁹⁰

Uvilje fra andre land og frykt for devalueringer

Min påstand er at ønsket om å videreføre funksjonen av det amerikanske hegemoniet var drevet av frykten for en kjedereaksjon av devalueringer. Bakgrunnen var asymmetrien i valutasystemet. Obstfeldt mener at Dollarens sentral rolle som reservevaluta vanskeliggjorde en devaluering eller økning av gullprisen.⁹¹ Den internasjonale posisjonen til dollaren førte til at USA i liten grad kunne endre på deres valutakursen.⁹²

⁸⁸ (Schenk, 2013, s.178)

⁸⁹ (Graff, Kenwood, & Lougheed, (1971) 2014, s. 185-186)

⁹⁰ (Schenk, 2013, s.177)

⁹¹ (Obstfeldt, 1993, s. 247)

⁹² (Baldwin, 1978, s.509)

Bordo hevder at en devaluering måtte bli oppfulgt med revaluering av andre lands valutaer. Dette ville styrke konkurransevnen til USA. Det var fordi amerikanske varer ble billigere relativt sett til andre lands varer. Via dette ville eksportinntektene øke.⁹³ I et symmetrisk system hadde det vært mulig for USA å devaluere sin dollar, mens andre land lot sine valutaer bli appresiert.⁹⁴

Jeg mener at andre land ikke var villige til å påta seg økonomiske byrder ved en oppjustering av gullprisen. Corden foreslår at en grunnleggende feil i Bretton Woods-systemet var at landene ikke brukte valutakursreguleringsmekanismen. For det første var handelsoverskuddslandene Tyskland og Nederland, som hadde gått inn for å øke gullprisen, tjent med å videreføre de eksisterende valutakursene. Landene ville unngå en appresiering sine valutaer fordi det ville svekke deres konkurransevne. Det kunne til lavere eksportinntekter og økte importkostnader. Konsekvensen hadde vært en svekkelse av handelsbalansen.⁹⁵

For det andre fryktet den britiske regjeringen en amerikansk devaluering på grunn av betalingsunderskuddet.⁹⁶ En svakere dollarverdien ville skape usikkerheten om at pundverdien kunne bevarer. Det kunne utløse nye spekulasjonsrunder ved at pund ble vekslet inn for annen valuta. For å støtte pundverdien måtte Bank of England kjøpe pund. De lave kapitalreservene førte til at Storbritannia ikke hadde økonomisk evne til å føre en slik politikk.⁹⁷

USA fryktet for gjengjeldelse fra andre land hvis gullprisen ble økt.⁹⁸ Antagelsen var at en devaluering av dollar ville utløse en kjedereaksjon av konkurransedrevende valutakursjusteringer.⁹⁹

Frykten for ytterligere devalueringer kan belyses gjennom en forenklet utgave av spillteori.¹⁰⁰ Endringene av valutaparitetene kan beskrives som et sekvensielt spill. USA hadde foretatt en endring av dollarverdien før de andre landene hadde endret sine valutapariteter. Det vil si at andre lands devalueringer hadde vært en betinget strategi. Deres devalueringer var betinget av

⁹³ (Bordo, Humpage, & Schwartz, 2012, s. 6)

⁹⁴ (Mussa, Bernstein, Corden, & Solomon, 1993, s. 506)

⁹⁵ (Genberg & Swoboda, 1993, s. 314-315). (Mussa, Bernstein, Corden, & Solomon, 1993, s. 506)

⁹⁶ (Genberg & Swoboda, 1993, s. 314-315). (Mussa, Bernstein, Corden, & Solomon, 1993, s. 506)

⁹⁷ (Cairncross & Eichengreen, 2003). (Hamilton, 2008). (Hamilton & Oliver, 2007). (Newton, 2013)

⁹⁸ (Obstfeldt, 1993, s. 230)

⁹⁹ (Collins, 1996, s. 405)

¹⁰⁰ (Dominguez, 1993, s. 359-360)

en amerikansk devaluering. Det førte til at Gold Pool måtte vurdere hvordan andre land hadde reagert hvis dollaren ble devaluert.¹⁰¹

På lang sikt hadde devaluering av dollar svekket konkurranseevnen til de andre landene. Svekkelsen av dollar hadde gjort amerikanske varer relativt billigere enn europeiske varer. Det betyr at europeiske varer hadde blitt relativt dyrere i forhold til amerikanske varer. Dette kunne føre til økt etterspørsel etter amerikanske varer og til lavere etterspørsel etter europeiske varer. Antakeligvis hadde de europeiske landenes eksportinntektene sunket, mens importmengden av amerikanske varer hadde økt. Det kunne føre til en reduksjon av handelsbalansen Resultatet hadde blitt at Europas økonomiske evne til å finansiere velferdsgodene hadde blitt mindre.

I neste kapitel hevder jeg at devalueringen av dollaren hadde redusert verdien av kapitalbeholdningen til de europeiske. Jeg mener at det ville skape et incentiv for europeiske devalueringer. Den relative appresieringen av europeiske valutaer ville føre til at verdioverføring ved veksling fra dollar til sine valutaer hadde blitt mindre. Derimot hvis Europa valgte å devaluere sine verdier ville verdimengden blitt opprettholdt ved veksling av dollar til sin egen valuta.

Betydningen av dette var at en devaluering ville bli fulgt opp av devalueringer fra andre land. Dette hadde skapt en situasjon kjennetegnet som fangens dilemma. Aktørene hadde havnet i en situasjon hvor de kom dårligere ut enn om de samarbeidet.¹⁰² Resultatet kunne bli en overgang til et flytende valutakurssystem. Det ville bety at kjernen for Bretton Woods-systemet hadde blitt borte. Konsekvensen var at oppslutningen om den multilaterale verdensordenen ville bli redusert.¹⁰³

Landene ønsket å unngå sikkerhetsdilemmaet. De hadde kollektive incentiver til å videreføre dollarens posisjon i den internasjonale økonomien.¹⁰⁴

¹⁰¹ (Keohane, 1984, s. 67-69)

¹⁰² (Axelrod & Keohane, 1985, s. 229-232)

¹⁰³ (Bordo, Humpage, & Schwartz, 2012, s. 6). (Collins, 1996, s. 399). (James, 1996, s. 3, 29-30, 41)

¹⁰⁴ (Axelrod & Keohane, 1985, s. 229-232)

4. 3. Dollarens hegemoniske rolle- Økonomisk avhengighet

Forrige kapittel viste at strukturene i den internasjonale økonomien bidro til å skape felles interesser blant de store økonomiene om å ikke endre gullprisen. Min påstand er at dollarens hegemoniske rolle i internasjonal handel førte til at det internasjonale samfunnet prioriterte overgangen til dollarstandard. Argumentasjonen baserer seg på at økonomisk avhengighet til dollar skapte et behovet for å støtte opp om dollarens rolle i internasjonal handel.¹⁰⁵

Jeg mener at det internasjonale samfunnet var preget av sårbarhet for å endre dollaren sin rolle. Det eksisterte i liten grad andre alternativer valutaer til dollaren som ble brukt for internasjonal valutaveksling.¹⁰⁶ Dollaren forble hovedvalutaen for utlån og oppgjør i internasjonale transaksjoner. Prosenten av eurovaluta i dollar var relativt stabil gjennom 1970-tallet. Fra 1970-1972 utgjorde andelen av eurovaluta i dollar mellom 72-81 %. Mellom 1976-1982 ble 55 % av nye internasjonale obligasjoner utstedt i dollar.¹⁰⁷

For det andre var dollarens rolle som ankervaluta viktig for å begrense transaksjonskostnadene. Det virket stabiliserende på valutavekslingen mellom andre land. En fast gullpris og dollarens rolle som ankervaluta førte til liten verdiavstand mellom dollaren og en ikke-dollar valuta. Dette relativt sett til fluktuasjonene mellom to ikke-dollar valutaer. Ved å veksle inn valuta for dollar ble det mindre forskjeller i verdianskaffelsen. Hvis landene hadde måtte bruke hverandres valutaer hadde mulighetene for verdisvinn økt. Dollarens ankervalutaposisjon skapte forutsigbarhet i internasjonal handel.¹⁰⁸

Jeg hevder at aktørene ikke ønsket en devaluering av dollaren fordi verdensøkonomien var sensitiv for dollaromsetningen. Endringer i omsetningen av dollar kunne påvirke den internasjonale økonomiske virksomheten i stor grad.¹⁰⁹

Verdensøkonomien hadde blitt avhengig av dollartilførselen for å ekspandere. Utstrømmingen av dollar forsynte verden med den internasjonale likviditeten som finansierte ekspansjon i verdenshandelen. Videre økonomisk vekst berodde på at USA kunne fortsette å øke sin statsgjeld. Utstrømmingen av dollar var generert av det amerikanske betalingsunderskuddet.

¹⁰⁵ (Keohane,1984, s. 12, 31-32, 43). (Nye & Welch, 2011, s. 246-247)

¹⁰⁶ (Nye & Welch, 2011, s. 249-250)

¹⁰⁷ (Keohane,1984, s. 200)

¹⁰⁸ (Genberg & Swoboda, 1993, s. 279)

¹⁰⁹ (Nye & Welch, 2011, s. 249)

Grunnlaget for at det økonomiske systemet skulle fungere var en videre økning av mengden dollar i omløp.¹¹⁰

En økning av gullprisen kunne redusere den internasjonale likviditeten. Ved å sette opp gullprisen måtte amerikanske myndigheter konvertere en større del av dollarbeholdningen til gull. Det ville redusere mengden dollar i omløp. President Eisenhower hadde i 1960 lagt frem et stort budsjettoverskudd. Det virket til en internasjonal mangel på likviditet. Det fremkalte en mild global økonomisk resesjon.¹¹¹

Jeg argumenterer for at det internasjonale samfunnet også var sensitive for en svekkelse av dollarverdien. Ifølge Kirshner vil stater som holder sine reserver i dollar utvikle en interesse i å videreføre verdien av dollaren. Politikken med å feste valutaene til dollar gjorde det viktig å skape stabilitet i dollaren. Det ble viktig å ikke redusere verdien av dollaren. Det ville ha redusert verdien av kapitalbeholdningene i andre land.¹¹²

Gilpin mener at velferdsstatsideologien var en liberal verdi som sementerte det internasjonale økonomiske samarbeidet.¹¹³ For de europeiske landene var det vesentlig at dollarverdien ikke ble redusert. Det som er overførbart fra norske forhold til resten av Vest-Europa var at den økonomiske utenrikspolitikken handlet om å legge til rette for nasjonale målsettinger. De innenriksøkonomiske målsetningene var full sysselsetting gjennom høyest mulig økonomisk vekst. Norge og Tyskland satset på at de eksportrettede næringene skulle forsyne landet med valutainntekter. Kapitalimporten skulle finansiere investeringene i økonomien. Skipsfarten var den næringen som tilførte Norge mest valutakapital.¹¹⁴ Fra 1960 til 1966 ble det et skifte i valutatilførselen ved en reduksjon av pundandelen fra 60 % til 40 %, samtidig som dollarandelen steg fra 35 % til 60 %.¹¹⁵ Implikasjonen var at dollaren ble en garanti for å oppnå målene i de europeiske landenes økonomiske politikk.

¹¹⁰ (Collins, 1996, s. 400,407)

¹¹¹ (Collins, 1996, s. 400,407)

¹¹² (Kirshner, 2018, s. 425)

¹¹³ (Gilpin, 1986, s. 312)

¹¹⁴ (Eriksen & Pharo, 1997, s. 107). (Hanisch, Sjøilen, & Ecklund, 1999). (Lie, 2012). (Moses & Tranøy, 1997, s.126-127). (Gilpin, 2001, s. 168-174)

¹¹⁵ (Hansen, 2016, s. 89)

4. 4. Oppsummering: Hegemoniets betydning

Den amerikanske dominansen i den internasjonale økonomien la til rette for oppslutningen om å videreføre gullprisen. På systemnivå var det amerikanske hegemoniet viktig for stabiliteten i den internasjonale økonomi. Kjernen for det vestlige systemet var et fast valutakurssystem. Det baserte seg på en videreføring av den fastsatte gullprisen. Gold Pool fryktet at en svekkelse av dollarverdien ville utløse en reaksjon av devalueringer. Konsekvensen hadde vært en overgang til flytende valutakurser som hadde destabilisert rammen for internasjonal frihandel.

Dollarens hegemoniske posisjon i internasjonal handel skapte en økonomisk avhengighet til dollaren. Det internasjonale samfunnet var sårbar for en svekkelse av dollarens rolle. Årsaken var at det fantes få alternative valutaer til å gjennomføre valutavekslinger. For det andre var økningen av internasjonal likviditet basert på tilgangen på dollar.

Landene var sensitive for en endring av dollarverdien. For mange land var dollaren den viktigste valutaen i deres kapitalbeholdning. En devaluering av dollaren ville redusere verdien av deres kapitalinntekter. Det kunne svekke mulighetene for å oppnå målene i velferdspolitikken.

5. Konklusjon

Økningen av gullprisen var et alternativ blant Gold Pool-landene. Det åpnet opp for det franske ønsket om overgang til et gullstandardsystem.

Skiftet i den økonomiske maktbalansen fra USA til Europa hadde skapt et behov for å endre gullprisen. Underskuddet i den amerikanske betalingsbalansen hadde svekket USAs evne til å opprettholde gullprisen i en situasjon hvor det ble et misforhold mellom reduksjon i den amerikanske gullbeholdningen og stigende dollarmengde. Virkningen var at de europeiske landene ble motvillige til å holde dollar. Samtidig innøvde økende private spekulasjoner press på dollarverdien.

Den franske gullpolitikken kan forstås som en revisjonistisk utenrikspolitikk der den franske regjeringen antok at en endring av valutasystemet gav Frankrike fordeler som oversteg kostnadene.¹¹⁶ Det innenriksøkonomiske motivet var å forhindre amerikansk oppkjøp av fransk næringsliv som svekket dens oppslutning om velferdsstaten. For det andre begrense den dollarskapte inflasjon som hadde økt de sosiale urolighetene.

Mitt utgangspunkt er at USA hadde forhandlingsmakt overfor Gold Pool til å opprettholde gullprisen. Årsaken var den amerikanske dominansen i den vestlige verdensordenen.

Målet til den amerikanske regjeringen var å opprettholde sin hegemoniske posisjon i den internasjonale økonomien. Motivet var basert på globale hensyn i konteksten av den kalde krigen. Det amerikanske hegemoniet gav USA muligheten til å finansiere en ekspansiv økonomisk politikk gjennom å øke dollarmengden. Hensikten med den ekspansive økonomiske politikken var å finansiere oppdemningspolitikken mot Sovjetunionen. Johnson-administrasjonen mente videreføringen av dollarverdien var viktig for å bevare det internasjonale økonomiske samarbeidet. USA anså Bretton Woods-systemet som det økonomiske fundamentet for den vestlige alliansen mot kommunismen.

USA brukte sin hegemoniske posisjon til at forhandlingene i Gold Pool resulterte i en opprettholdelse av dollarverdien. Den amerikanske regjeringen utøvde økonomisk press ved å argumentere for de negative konsekvensene en økning av gullprisen hadde for det internasjonale økonomiske samarbeidet. En devaluering av dollaren hadde svekket de andre

¹¹⁶ (Gilpin, 1981, s. 10)

landenes konkurransevne som ville utløse en kjedereaksjon av devalueringer. Resultatet kunne bli en oppløsning av det faste valutakurssystemet.

Mitt standpunkt er at hovedårsaken til at dollaren ble prioritert var at det internasjonale samfunnet hadde en interesse av det.

Landene i Gold Pool ønsket å bevare de institusjonelle rammene for den internasjonale frihandelen. Det var en internasjonale tro på faste valutakurser var grunnlaget for en stabil internasjonal økonomi. Det internasjonale samfunnet antok at opprettholdelsen av dollarverdien var en forutsetning for det faste valutakurssystemet. Det baserte seg på en videreføring av den fastsatte gullprisen.

Ønsket om å videreføre funksjonen av det amerikanske hegemoniet var drevet av frykten for en kjedereaksjon av devalueringer. Det internasjonale samfunnet antok at en svekkelse av dollarpariteten til gull ville utløse kjedereaksjon av devalueringer. Konsekvensen hadde vært en overgang til flytende valutakurser som hadde destabilisert rammen for internasjonal frihandel.

Dollarens hegemoniske posisjon i internasjonal handel skapte en økonomisk avhengighet til dollaren. Det internasjonale samfunnet var sårbar for en svekkelse av dollarens rolle. Årsaken var at det fantes få alternative valutaer til å gjennomføre valutavekslinger. For det andre var økningen av internasjonal likviditet basert på tilgangen på dollar. Landene var sensitive for en endring av dollarverdien. For mange land var dollaren den viktigste valutaen i deres kapitalbeholdning. En devaluering av dollaren ville redusere verdien av deres kapitalinntekter. Det kunne svekke mulighetene for å oppnå målene i velferdspolitikken.

6. Litteraturliste

- Axelrod, R., & Keohane, R. (1985). Achieving Cooperation under Anarchy: Strategies and Institutions. *World Politics*, 38, ss. 226-254.
- Baldwin, D. A. (1978, Spring). Review: International Political Economy and the International Monetary System. *International Organization*(32), ss. 497-512 . Hentet mars 6, 2019 fra <https://www.jstor.org/stable/2706274>
- Bordo, M. (1993). The Bretton Woods International Monetary System: A Historical Overview. I M. Bordo, & Barry Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Bordo, M. D., Humpage, O., & Schwartz, A. (2012). *Working Paper 12-32. Bretton Woods, Swap Lines, and the Federal Reserve's Return to Intervention*. Federal Reserve Bank of Cleveland.
- Bordo, M., & Eichengreen, B. (1993). *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Cairncross, A. (1996). *Managing the British Economy in the 1960s. A Treasury perspective*. London: Palgrave Macmillan.
- Cairncross, A., & Eichengreen, A. (2003). *Sterling in Decline. The Devaluations of 1931, 1949 and 1967* (2. utg.). Palgrave Macmillan.
- Chivvis, C. S. (2006, Oktober). Charles de Gaulle, Jacques Rueff and French International Monetary Policy under Bretton Woods. *Journal of Contemporary History*, 41(4), ss. 701-720.
- Collins, R. M. (1996, April). The Economic Crisis of 1968 and the Waning of the American Century. *American Historical Review*.
- Dominguez, K. (1993). The Role of International Organizations in the Bretton Woods System. I M. Bordo, & B. Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Duncan, E., Patterson, D., & Yee, C. (1998). Lyndon B. Johnson Administration (1964-1968). Volume VIII. International Monetary and Trade Policy. General and Financial and Monetary Policy (Documents 1-224). I Department of State Publication, Historical Office, Bureau of Public Affairs, *The Foreign relations of the United States : diplomatic papers*. Washington: US Government Printing Office.
- Eichengreen, B. (2007). *Global Imbalances and the Lessons of Bretton Woods*. Cambridge, Maasachussets & London, England: The MIT Press.
- Eriksen, K. E., & Pharo, H. (1997). *Norsk utenrikspolitikks historie. Bind 5. Kald krig og internasjonalisering 1949-1965*. Oslo: Universitetsforlaget.

- (B) Fermann, G. (2013). Utenrikspolitisk analyse. Begreper, perspektiver, anvendelser. I G. Fermann, *Utenrikspolitikk og norsk krisehåndtering* (ss. 89-140). Oslo: Cappelen Damm.
- (A) Fermann, G. (2013). Utenrikspolitisk praksis. Handlingsrom, interesser, virkemidler. I G. Fermann, *Utenrikspolitikk og norsk krisehåndtering* (ss. 47-88). Oslo: Cappelen Damm.
- Garber, P. (1993). The Collapse of the Bretton Woods Fixed Exchange Rate System. I M. Bordo, & B. Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- genberg, H., & Swoboda, A. (1993). The Provision of Liquidity in the Bretton Woods System. I M. Bordo, & B. Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago & London: The University Press of Chicago Press.
- Gilpin, R. (1981). *War and Changes in World politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gilpin, R. (1986). The Richness of the Tradition of political Realism. I R. Keohane, *Neorealism and its critics*. New York: Columbia University Press.
- Gilpin, R. (2000). *The Challenge of Global Capitalism. The World Economy in the 21th Century*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Gilpin, R. (2001). *Global Political Economy. Understanding the International Economic Order*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Graff, M., Kenwood, A., & Loughheed, A. ((1971) 2014). *Growth of the international economy, 1829-2015* (5. utg.). London & New York: Routledge. Taylor & Francis Group.
- Grieco, J., Ikenberry, G., & Mastanduno, M. (2015). *Introduction to International relations. Enduring questions and contemporary perspectives*. Great Britain: Palgrave.
- Hamilton, A. (2008, February). Beyond the Sterling Devaluation: The Gold Crisis of March 1968. *Contemporary European History*, 17(1), ss. 73-95.
- Hamilton, A., & Oliver, M. (2007). Downhill from devaluation: The battle of sterling, 1968-1972. *Economic History Review*, 60(3), ss. 486-512.
- Hanisch, T. J., Sjøilen, E., & Ecklund, G. (1999). *Norsk økonomisk politikk i det 20. århundret. Verdivalg i en åpen økonomi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Hansen, O. E. (2016). *Mandsmod nok til at holde kursen. Den norske regjeringens reaksjoner på den britiske devalueringen i 1967*. NTNU, Institutt for historiske studier. Trondheim: NTNU.
- Holsti, K. (1995). *Internattional Politics: Framework for Analysis. Chapter 5. Foreign Policy Actions: Power, Capabilities, and Influence* (7. utg.). Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Jackson, R., & Sørensen, G. (2007). *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press.

- James, H. (1996). *International Monetary Cooperation since Bretton Woods*. New York og Oxford: International Monetary Fund og Oxford University Press.
- Keohane, R. (1984). *After hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Keohane, R. (1986). Realism, Neorealism and the Study of World Politics. I R. Keohane, *Neorealism and its critics*. New York: Columbia University Press.
- Keohane, R. O. (2002). *Power and Governance in a Partially Globalized World*. London & New York: Routledge. Taylor & Francis Group.
- Kirshner, J. (2018, august). Dollar Primacy and American Power: What's at Stake? *Review of International Political Economy*, 15, ss. 418-438 . Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/25261977>
- Knutsen, T. (1997). Norsk utenrikspolitikk som forskningsfelt. I T. Knutsen, G. Sørbo, & S. Gjerdåker, *Norges utenrikspolitikk* (ss. 18-49). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Lie, E. (2012). *Norsk økonomisk politikk etter 1905*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mandelbaum, M. (1988). *The Fate of Nations: The Search for National Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics. Ch. 2. "Anarchy and the Struggle for Power."*. New York: W. W. Norton.
- Moravcsik, A. (1997, August). Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics. *International Organization*, 51, ss. 513-553. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/2703498>
- Moravcsik, A. (1998). *The choice for Europe. Social purposes & state power from Messina to Maastricht*. New York: Cornell University Press.
- Moses, J., & Tranøy, B. (1997). Norge i den nye verdensøkonomien. I T. Knutsen, G. Sørbo, & S. Gjerdåker, *Norges Utenrikspolitikk* (ss. 124-141). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Mussa, M., Bernstein, E., Corden, M., & Solomon, R. (1993). Panel Sessions 1: Retrospectives. I M. Bordo, & B. Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Newton, S. (2013). Sterling, Bretton Woods and Social Democracy, 1968-1970. *Diplomacy and Statecraft*, 24(3), ss. 427-455.
- Nye, J., & Welch, D. (2011). *Understanding global conflict and cooperation. An introduction to theory and history* (8. utg.). Pearson Education.
- Obstfeldt, M. (1993). The Adjustment Mechanism. I M. Bordo, & B. Eichengreen, *A Retrospective on the Bretton Woods System. Lessons for International Monetary Reform*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

- O'Hara, G. (2003, August). The Limits of US Power: Transatlantic Financial Diplomacy under the Johnson and Wilson Administrations, October 1964-November 1968. *Contemporary European History*(12), ss. 257-278. Hentet fra <http://www.jstor.org/stable/20081160>
- Rose, G. (1988). "Review: Neoclassical Realism and Theories of Foreign. *World Politics*, 51(1), 144–172.
- Ruggie, J. G. (1986). Continuity and Transformation in the World Polity: Toward a Neorealist Synthesis. I R. Keohane, *Neorealism and its critics*. New York: Columbia University Press.
- Schenk, C. R. (2013, juni 1). The Sterling Area and Economic Disintegration. *Geschichte und Gesellschaft*, 32, ss. 177-196.
- Waltz, K. (1986). Reductionist and Theories. I R. Keohane, *Neorealism and its critics*. New York: Columbia University Press.
- Wendt, A. (1992). Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2), ss. 391–425. Hentet fra <https://www.jstor.org/stable/2706858>